

ต้นฉบับให้สำนักพิมพ์มติชน | มี 10 หน้า

ลายเส้นเป็นการ์ตูน

ลายเส้นบนหน้าผา, ผ้าง้ำ, โขดหิน, ฯลฯ เป็นภาพเขียนดึกดำบรรพ์ มีอายุเก่าแก่ราว 2,555 ปีมาแล้ว (หรือราว พ.ศ. 1 หรือราว 543 ปีก่อน ค.ศ.) พบทั่วไปในดินแดนไทย ตั้งแต่ภาคเหนือ, ภาคอีสาน, ภาคกลาง, ภาคใต้ แล้วพบกระจายอยู่ในดินแดนเพื่อนบ้านโดยรอบด้วย

ทุกแห่งที่พบล้วนลายเส้นเป็นภาพเขียนศักดิ์สิทธิ์ เกี่ยวข้องกับระบบความเชื่อในศาสนาผีพื้นเมืองดั้งเดิมดึกดำบรรพ์ แล้วสะท้อนวิถีชีวิตของผู้คนและชุมชนยุคนั้น บริเวณนั้น ตั้งแต่ก่อนรับศาสนาพราหมณ์-พุทธ และก่อนรับลายกระหนกจากอินเดีย

บริเวณโดยรอบของหน้าผา, ถ้ำ, โขดหิน, ฯลฯ เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์(เทียบเท่าโบสถ์, วิหารสมัยหลัง) ใช้ทำพิธีกรรมเพื่อความอุดมสมบูรณ์ เช่น ขอฟน, ฯลฯ

คนเขียนลายเส้นเป็นรูปต่างๆเหล่านั้น เช่น คน, สัตว์, ฯลฯ ได้รับยกย่องเป็นบุคคลพิเศษ(ที่ยุคต่อไปจะเรียกว่าช่าง) มีอำนาจระดับหมอผี หมายถึงผู้มีวิชามากกว่าคนอื่นในท้องถิ่นชุมชนนั้น

ทั้งหมดล้วนเป็นหลักฐานมั่นคง ว่าคนพื้นเมืองดั้งเดิมกลุ่มหนึ่งของสุวรรณภูมิในอุษาคเนย์เมื่อหลายพันปีมาแล้ว มีประสบการณ์ชำนาญและความสามารถระดับสูงแล้วในทางวาดรูป เขียนภาพ ทั้งเหมือนจริงและเหนือจริงเป็นเส้นสัญลักษณ์ ยุคก่อนรับลายกระหนกจากอินเดีย

ผู้คนกลุ่มหนึ่งในบ้านเมืองบริเวณสุวรรณภูมิและอุษาคเนย์ ตั้งแต่ราว พ.ศ. 1000 เป็นต้นไป มีการติดต่อทางทะเลสมุทรค้าขายแลกเปลี่ยนสิ่งของสินค้ากับอินเดียและลังกา เริ่มรับศาสนา เริ่มรับลายกระหนกจากอินเดียเป็นครู แล้วเริ่มทำเลียนแบบครู สมมุติเรียกงานช่างแบบทวารวดี ซึ่งต่างมีพื้นฐานเบสิครองรับมานานมากแล้วจากลายเส้นเป็นภาพเขียนดึกดำบรรพ์เหล่านั้น

เมื่อฝึกฝนเลียนแบบครูจนชำนาญ จึงมีพัฒนาการเป็นลักษณะเฉพาะท้องถิ่นสุวรรณภูมิ กระทั่งเป็นรัฐชาติ มีชื่อชาติภาษา และประเทศชาติ เลยพากันสมมุติเรียกชื่อต่างๆกันตามชื่อเหล่านั้นว่า ลายมอญ, ลายเขมร, ลายลาว, ฯลฯ จนถึงลายไทย แต่แท้จริงแล้วล้วนเป็นลายกระหนกจากอินเดียโบราณอย่างเดียวกัน ซึ่งจะแยกให้ต่างกันไม่ได้ (เว้นเสียแต่บังคับให้ต่างตามการเมืองยุคล่าอาณานิคม)

การ์ตูน คือลายเส้นเป็นรูปอีกอย่างหนึ่ง ที่ไทยเริ่มรู้จัก แล้วเริ่มรับแบบแผนจากยุโรป ตั้งแต่ราวหลัง พ.ศ. 2400 แล้วตกทอดมาถึงอรุณ วัชระสวัสดิ์ เมื่อหลัง พ.ศ. 2500

อรุณ เป็นใคร? มาจากไหน? ผมเคยเขียนไว้ตั้งแต่ พ.ศ. 2521 พิมพ์เป็นคำนำในหนังสือรวมการ์ตูนการเมืองของอรุณเอง ชื่อว่า “สุจิตต์ วงษ์เทศ เขียนเรื่องอรุณ วัชระสวัสดิ์” จะคัดมาทั้งหมดโดยไม่ตัดทอนเลย ดังต่อไปนี้

สุจิตต์ วงษ์เทศ

เขียนเรื่องอรุณ วัชระสวัสดิ์

จำได้ว่า เมื่อตอนสายของเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2515 ขณะนั้นผมทำงานประจำอยู่ที่หนังสือพิมพ์ สยามรัฐรายวัน โดยมี นพพร บุญยฤทธิ์ เป็นบรรณาธิการ และคุณไพบูลย์ สุขสุขเมฆ เป็นหัวหน้าข่าวบันเทิง ในนามปากกาว่า “แก้ว สีหมากสุก”

คุณไพบูลย์นำต้นฉบับการ์ตูนชุดหนึ่งประมาณ 5 รูปมายื่นให้ผมพร้อมกับชี้แจงว่า ผู้อ่านเขียนการ์ตูนล้อหนังไทยส่งมาให้

ผมแกะซองแล้วเอารูปออกมาดูแล้วก็ตบอกผางว่าฝีมือดีเหลือกำลัง แต่ยังเขียนเลียนแบบ “พินัท” การ์ตูนฝรั่งอยู่ หากดัดแปลงเป็นเจ้าหนูหัวจุกแบบไทยๆ เสียคงสนุกพิลึก คิดดังนั้นแล้ว ผมก็ให้ประกาศหาคนเขียนภาพชุดนี้ไปพบที่สำนักงาน

สองวันต่อมา คนเขียนภาพการ์ตูนชุดนั้นก็ไปพบที่สำนักงานหนังสือพิมพ์สยามรัฐรายวัน เมื่อคุยกันแล้วจึงทราบว่าเป็นนักศึกษาคณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร ปีสุดท้าย

เจ้าหนูคนนี้มีไฟเม็ดโตบนใบหน้าและแจ่มใสร่าเริงเป็นนิตยบุรูปร่างเข้าชั้นผอมเกร็ง มีชื่อจริงๆว่า...อรุณ วัชระสวัสดิ์

เริ่มต้น

ที่สยามรัฐรายวัน

“ผมเป็นชาวสุราษฎร์ครับ” อรุณ วัชระสวัสดิ์ เล่าถึงประวัติตัวเองอย่างย่นๆ เมื่อคุยกับผม “เกิดที่อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี มองเห็นเกาะสมุยลิบๆ ทุกวันละครับ พ่อผมเป็นครู ไม่ใช่ครูน้อยนะครับ เป็นครูใหญ่ด้วยซ้ำ”

“ตอนแรกก็เรียนที่โรงเรียนวัดกาญจนาราม พอจบชั้นประถมจึงเข้าโรงเรียนประจำจังหวัด” อรุณสีตบหูหรือหูๆ ตามแบบฉบับอาร์ทิสต์ละแวกหน้าพระลาน “พอจบมัธยมผมก็เผ่นเข้ามาเรียนที่กรุงเทพฯ เข้าโรงเรียนเพาะช่างเลย เพราะชอบวาดรูป”

“อ้าว-จบเพาะช่าง แล้วผมก็เข้าศิลปากรซี ไม่งั้นคนดูถูกตายหะ” อรุณกล่าวตอบ คำถามของผมที่ถามว่าจบจากเพาะช่างแล้วไปไหน “ผมเข้าเรียนที่คณะจิตรกรรมของศิลปากรได้”

“โอ้ยยย... ผมเป็นมันหมดละครับ ตั้งแต่หัวหน้าชั้นมาจนประธานรับน้องใหม่ ผู้แทนคณะ หัวหน้าคณะ จนกระทั่งนายกสโมสร ผมว่าสนุกดี อยู่ว่างๆไม่รู้จะทำอะไร เขามีสมัครตำแหน่งไหนผมเอาหมด แต่ตอนนี้ไม่เอาแล้ว เรียนหนังสือก็ไม่อยากเรียนแล้ว ได้อนุปริญญาแล้ว ซีก็เลยเอาปริญญา อยากจะมาเขียนการ์ตูนมากกว่า”

จากนั้น ผมก็ชี้แจงให้ฟังถึงความต้องการในเรื่องการ์ตูนล้อเลียนเสียดสีสังคม โดยต้องการลักษณะตลกๆ ไทๆ ดูเหมือนเขาจะตอบว่าสบายมาก

วันรุ่งขึ้นเขาก็เอาการ์ตูนเด็กไทย “ม้าหิน-จอมปลวก” ไปให้ที่สยามรัฐ และต่อมาการ์ตูนอรุณก็เริ่มขึ้นที่หน้ากลางของสยามรัฐรายวันในครั้งกระนั้นเป็นประจำทุกวัน

บรรดานักอ่านสยามรัฐ ครั้งกระโน้นต่างพิมพ์เป็นเสียงเดียวกันว่าเส้นสายการ์ตูนของอรุณช่างพิมพ์ดีเหมือนกันกับของคุณประยูร จรรย์วงษ์ “ราชาการ์ตูน” ของเมืองไทย

“ผมเลียนแบบคุณอายุรครับ” อรุณบอก “ผมเคารพผลงานของคุณอา่มาก แต่ผมไม่ได้เป็นญาติโกโหติเกของคุณอายุรนะ แล้วก็รู้จักกันด้วย เพียงแต่ผมเรียกไปตามความรู้สึกว่าควรจะเรียกคุณอาเท่านั้นแหละ ท่านเป็นครูบาอาจารย์ทางการเขียนการ์ตูนของผม”

นี่คือจุดเริ่มต้นของความเป็นอรุณ วัชระสวัสดิ์ “การ์ตูนหัวโต”

เร่ร่อน

ไปตามเสียงเพลง

ดูเหมือนอรุณจะเขียนอยู่หน้ากลางสยามรัฐรายวันไม่ทันถึงเดือน ก็มีการเปลี่ยนแปลง เพราะผมและเพื่อนพ้องอีกสองคนถูกคำสั่งไล่ออกกะทันหัน

อรุณก็ถูกหางเครื่องไปด้วย เพราะไม่มีใครให้เขาเขียนอีกต่อไป

เมื่อถูกไล่ออกจากสยามรัฐรายวันแล้ว เสถียร จันทิมาธร ซึ่งถูกไล่ออกพร้อมกัน ไปทำงานเป็นหัวหน้ากองบรรณาธิการอยู่ที่หนังสือวิทยาสารรายสัปดาห์ของบริษัทไทยวัฒนาพานิช เสถียรจึงชวนอรุณไปทำงานด้วยในตำแหน่งฝ่ายศิลป์จัดหน้าหนังสือและเขียนการ์ตูนเขียนภาพประกอบ

อรุณจึงไปทำที่นั่นด้วยความสนุกสนาน

ขณะที่ทำงานอยู่กับหนังสือวิทยาสารนั้น สุชาติ สวัสดิ์ศรี ซึ่งเป็นบรรณาธิการหนังสือรายเดือนที่ชื่อสังคมศาสตร์ปริทัศน์ เกิดชอบออกชอบใจจึงขอให้อรุณเขียนการ์ตูนชุด “ม้าหิน-

จอมพลวก” ให้อีก

อรุณก็เขียนเป็นประจำอยู่ระยะหนึ่ง

ในระยะคาบลูกคาบดอกกันนั่นเอง ผมก็เข้าไปทำงานร่วมกับเพื่อนๆ ที่หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษชื่อ “เดอะ เนชั่น” ซึ่งตอนนั้นมีสำนักงานอยู่ที่ถนนเดโซ ทั้งนี้เพื่อจะหาช่องทางในการออกหนังสือพิมพ์รายวันสักฉบับ

แต่เมื่อยังไม่สามารถทำหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยได้ ผมจึงหันเป่ามาตั้งโรงพิมพ์พิชเนศ ที่ซอยแพ่งสรรพศาสตร์ ถนนตะนาว ศาลเจ้าพ่อเสือ

อรุณก็ร่วมขบวนการโรงพิมพ์ด้วย โดยเป็นผู้ควบคุมงานด้านศิลปะของโรงพิมพ์ และใช้เวลาหลังเลิกงานจากวิทยาสารแล้วไปทำตอนกลางคืน

ต่อเมื่อโอกาสอำนวย ช่องทางในการทำหนังสือพิมพ์เปิดขึ้น สุทธิชัย หยุ่น ซึ่งเป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์เดอะ เนชั่น อยู่ จึงวางโครงการออกหนังสือพิมพ์ภาษาไทย โดยเริ่มด้วยจากหนังสือรายสัปดาห์ชื่อ “ประชาชาติรายสัปดาห์”

นอกจากจะต้องเป็นผู้ควบคุมดูแลความงามของหนังสือประชาชาติรายสัปดาห์แล้ว สุทธิชัย หยุ่น ยังให้อรุณเขียนการ์ตูนลงในเดอะ เนชั่น รายวันเป็นครั้งคราวด้วย

ดังนั้น เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2517 งานการ์ตูนและภาพปกภาพประกอบของอรุณก็ผุดขึ้นมาอีกครั้ง และตอนนี้อรุณลาออกจากหนังสือวิทยาสาร เพื่อทำงานให้กับโรงพิมพ์พิชเนศและประชาชาติรายสัปดาห์

แล้วก็มาถึง

“การ์ตูนหัวโต”

จากประชาชาติรายสัปดาห์ ทีมงานของคนหนุ่มก็เริ่มต้นเสาะหาช่องทางที่จะออกหนังสือพิมพ์รายวัน

และนั่นก็ย่อมหนีไม่พ้นที่จะใช้ชื่อ ประชาชาติรายวัน

สำนักงานใหม่ของหนังสือพิมพ์เดอะ เนชั่น ย้ายไปอยู่ที่ซอยช่องลม ถนนสุขุมวิท ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของประชาชาติรายวัน

อรุณได้รับมอบหมายให้ไปประจำที่สำนักงานประชาชาติรายวัน ตั้งแต่บัดนั้น โดยมีหน้าที่เขียนการ์ตูนและภาพประกอบหน้าบทความทั้งหมด

แรกที่เดียว งานของอรุณยังเป็นลักษณะที่รับอิทธิพลประยูร จรรย์วาทษ์ ฉะนั้นการ์ตูนของอรุณก็คือลักษณะเส้นสายของประยูร จรรย์วาทษ์ นั่นเอง แม้รูปเด็กผมจุกที่ประยูรทำไว้ให้กับ เดอะ เนชั่น อรุณก็สามารถสร้างเสริมลีลาท่าทางออกมาเป็นของ ประยูร จรรย์วาทษ์

ได้อย่างไม่ขัดเขิน

ประยูร จรรย์วาทย์ เองก็เคยกล่าวถึงอรุณในทางชมเชยฝีมือ

แต่ในด้านของการสร้างสรรค์ส่วนตัวของอรุณเอง และในด้านเสน่ห์ของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ยังเป็นปัญหาอยู่ เพราะถ้าหากอรุณจะทำเลียนแบบคุณประยูรอยู่อย่างนั้นก็คงหนีแนวทางนั้นไปไม่พ้น

ความเป็นตัวของตัวเองทั้งของอรุณและของประชาชาติก็คงไม่มี หรือถ้าหากจะมีก็ขาดเอกลักษณ์ทางการ์ตูนไป

ในฐานะที่ผมเป็นบรรณาธิการบริหารของประชาชาติรายวันอยู่ในขณะนั้น จึงพยายามเสาะหาผู้ที่ดีกว่านี้

แต่ก็ยังไม่พบ

จนกระทั่งวันหนึ่ง ผมนั่งคุยกับสุทธิชัย หยุ่น และปรึกษาหารือกันถึงเรื่องการ์ตูนของอรุณด้วย เผอิญขณะที่นั่งคุยกันอยู่นั้นมีพัสดุไปรษณีย์ส่งมาจากอเมริกา เพราะทางเดอะเนชั่นซื้อข่าวและบทความการ์ตูนบางอย่างจากสหรัฐอเมริกาอยู่ด้วย

ในซองที่ส่งมาจากนิวยอร์กไทมส์นั้น มีภาพการ์ตูนล้อตลอดถึงภาพประกอบของการ์ตูนนิสต์อเมริกันหลายรูป สุทธิชัยและผมนั่งพินิจดูกันอยู่สองคนด้วยความสนใจ

ผมเคยเห็นการ์ตูนประเภทนี้อยู่จำเจเมื่อตอนดูงาน และท่องเที่ยวอยู่ในอเมริกา เพราะฉะนั้นความชอบฝังใจที่มีอยู่ตลอดเวลาทำให้ผมเอ่ยปากขอรูปเหล่านั้นจากสุทธิชัยทันที

“มึงจะเอาไปทำไม” สุทธิชัย หยุ่น ถามผม

“จะเอาไปให้อรุณมัน” ผมหมายถึงอรุณ วัชรสวัสดิ์

“เออ ไม่เลว กูว่าให้อรุณมันน่าจะเขียนได้อย่างนี้” สุทธิชัย หยุ่น ยิ้มย่อง

“มึงตกลงไหมล่ะ ถ้าหากให้อรุณมันทำแนวนี้ มันจะได้เป็นลักษณะของมันเอง” ผมถามเพราะยังไม่แน่ใจว่าเพื่อนร่วมงานจะเอาหรือไม่เอา

“วิเศษซีมึง” สุทธิชัย หยุ่น ตอบ

ผมพรวดพราดออกจากห้องทันที โดยคว้าเอาห่อกระดาษการ์ตูนจากนิวยอร์กไทมส์ไปด้วยแล้วก็โยนโครมเข้าที่โต๊ะอรุณ

“อะไรกัน” อรุณชะงักปากกาที่กำลังแต่งเส้นฟูกันภาพประกอบบทความหน้ากลาง

“งานของมึงอยู่ที่นี้ มึงต้องทำอย่างนี้” ผมตอบกวนประสาทเขาเล่น

อรุณควักเอารูปการ์ตูนเหล่านั้นออกมาดูพร้อมทั้งแสดงอาการลิงโลดห่อปากสูดขึ้นมาเบาๆ ด้วยความเส่นหารูปการ์ตูนเหล่านั้น

“นี่แหละผมอยากทำอย่างนี้แหละ แต่ผมนึกไม่ออกว่าเคยดูการ์ตูนอย่างนี้ที่ไหน ผมจะบอกหลายหนแล้ว แต่มันติดอยู่ที่ริมฝีปาก แล้วก็พลอยปะทะหนวดเลยไม่ได้พูด” อรุณภูมือไปมาอย่างตื่นเต้น

“เปลี่ยนแนวการ์ตูนของมึงตั้งแต่ฉบับมะรีน เพราะฉบับพรั่งนี้ส่งไปโรงพิมพ์แล้ว” ผมส่งการทันที

“เอาแน่รีเปล่า” อรุณยังไม่แน่ใจ

“ไอ้หะ แน่ซีโว้ย ไม่งั้นจะเอามาให้มึงหาหอกอะไร”

ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา “การ์ตูนหัวโต” ของอรุณ วัชระสวัสดิ์ ก็เริ่มต้นอละวาดวงการการ์ตูนเมืองไทยจนสนั่นสะเทือน

“มันลอกฝรั่ง” หลายคนวิพากษ์วิจารณ์การ์ตูนของอรุณอย่างนั้น แต่ก็ไม่ลืมที่จะชี้แจงว่า “แต่มันประยุกต์เข้าอารมณ์คนไทยได้ แล้วก็อารมณ์ขันมันร้ายกาจจริงๆ”

นั่นเป็นความจริง เส้นสายการ์ตูนของอรุณในตอนหลังนั้นรับอิทธิพลของฝรั่งอย่างเต็มที่ดังกล่าวน่ามาข้างต้นถึงที่มา

แต่นั้นมิใช่ประเด็นหลัก เพราะประเด็นหลักอยู่ที่แง่มุม และอารมณ์ขันที่นำมาสอดใส่ในกิริยาอาการของตัวการ์ตูน รวมทั้งสิ่งที่อรุณต้องการจะพูดต้องการจะแสดงความคิดเห็น

แต่ทำไมการ์ตูนของอรุณจึงต้องมีดวงอาทิตย์ และรัศมีของดวงอาทิตย์ประกอบอยู่ตลอดเวลา

“ผมชอบดวงอาทิตย์ เพราะมันร้อนดี” อรุณตอบอย่างนั้นจริงๆ “ตั้งแต่เด็กมาแล้วผมชอบวาดดวงอาทิตย์มากกว่าดวงจันทร์ คงจะเป็นเพราะจิตใต้สำนึกมันมาจากการเรียนรู้ว่าดวงอาทิตย์เป็นบ่อเกิดของพลังต่างๆ มากมายมหาศาล ผมไม่ค่อยชอบพระจันทร์ ผมว่ามันดัดจริตมากไป...ก็เท่านั้นเอง ผมจึงต้องมีเส้นวงๆ อยู่ตลอดเวลาในรูปการ์ตูน”

ทำไมบางรูปจึงมีไอ้เด็กหัวจุก

“ไอ้จุก ไอ้แกละ ไอ้โล้น เป็นสัญลักษณ์ของเด็กไทยใครๆ ก็รู้ แต่ในบรรดาไอ้สามคนนี้แล้ว ไอ้จุกเป็นคนที่เรียบริ่อยที่สุด ไอ้แกละไอ้โล้นนี่ร้าย ยิ่งไอ้เปียยิ่งทะเล่สิ่งสิ้นดี ผมเจอมากแล้วไอ้เด็กพวกนี้ ผมจึงชอบไอ้จุก พอตีสัญลักษณ์ของเนชั่นที่คุณประยูรทำเอาไว้เป็นแบบฉบับเป็นเด็กผมจุกอีกด้วยก็เข้าลึอกผมเท่านั้นเอง ใครจะเห็นเป็นอย่างอื่นก็ช่างเถอะ แต่ผมเห็นของผมหยั้งจี้ ใครจะทำไม” อรุณอธิบายให้กับผมอย่างยืดยาว และมีความหมายแฝงเร้นหลายประการจนผมตามไม่ทัน

“ทำไมการ์ตูนมึงต้องหัวโตด้วยวะ” ผมถาม

“อ้าว ทำไมถามอย่างนั้นละพี่ ก็เอาแบบมาให้ผมเขียนเอง” อรุณยื่นเอาให้กับผม “แต่ที่

จริงนะมันก็มีความหมายอยู่ตรงที่ว่าส่วนที่กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์นะ มันอยู่ส่วนหัว
ทั้งนั้นแหละ เพราะฉะนั้นหัวมันจึงต้องโต ก็เพราะหัวของมนุษย์นี่แหละที่ทำให้สังคม
ปั่นป่วนวุ่นวายซบหายไปหมด หรือพี่ว่าไม่จริง...”

ผมอ้าปากค้าง เพราะไม่รู้ว่าเขาไปเอาหลักอันนี้มาจากไหน แต่มันจริงของเขา

“ผมชอบอาจารย์คึกฤทธิ์มาก ผมเคารพมันสมองของท่าน ความสามารถของท่าน และ
ความเป็นนักปราชญ์ของท่าน แต่ในหนทางของนักการเมืองแล้วผมมีหน้าที่ที่จะต้องเสียดสี
ล้อเลียนท่าน เพราะผมมีหน้าที่คัดค้านและล้อเลียน ผมว่าท่านไม่ได้โกรธผมหรอก ท่านก็
ล้อเลียนคนอื่นเขามาตั้งมากมาย โห้ ผมล้อท่านนิดเดียวเอง เพราะท่านอยู่ให้ผมล้อนิดเดียว
เท่านั้นนี่นา ผมเสียตายมากเพราะเขียนล้อคนอื่นไม่สนุกเท่าล้ออาจารย์คึกฤทธิ์ รูปหน้าของ
ท่านมีเอกลักษณ์ ยิ่งทรงผมของท่านแล้วยังกะขุนนางอังกฤษ ผมชอบที่สุด ผมว่าคนเขียน
การ์ตูนจะมีความสุขมากเมื่อเขียนถึงคนที่เราเคารพรัก และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวอย่าง
อาจารย์คึกฤทธิ์ ผมว่าผมพอใจงานชุดที่เขียนถึงอาจารย์คึกฤทธิ์มากที่สุดก็แล้วกัน ใครชอบ
ชุดอื่นก็ตามใจ”

“เคยพบอาจารย์คึกฤทธิ์บ้างหรือเปล่า ผมหมายถึงเคยเห็นตัวจริงท่านไหม” ผมถาม
ด้วยความสงสัย

“ให้ฟ้าผ่าลงแดงตายซ้ำแล้ว...ผมไม่เคยพบตัวจริงท่านเลย นอกจากรูปที่ลงใน
หนังสือพิมพ์แล้วก็ภาพทางโทรทัศน์” อรุณตอบ

“แล้วเขียนการ์ตูนล้ออาจารย์ยังงัยวะ” ผมถามต่ออีก

“จะไปยากอะไร ล้อการ์เตอร์ก็ย้งได้ เอารูปมาดูซีครับ เวลาเขียนผมก็เอารูปหลายๆ
ด้านมา ซ้ายทีขวาที หน้าตรงบ้างสลับกันไป แล้วก็เขียนออกมา ผมไม่ได้เขียนภาพเหมือน
นี่จะได้เอากันจริงๆ จังๆ ผมมันเขียนภาพล้อก็เอาพอล้อได้เท่านั้น แต่ผมเคยตั้งใจไว้ว่าจะ
ไปกราบอาจารย์คึกฤทธิ์...”

“ทำไมล่ะ” ผมขัดขึ้นมา

“ก็จะไปบอกท่านนะที่ว่า ตั้งแต่เขียนภาพล้อมาเป็นปีนี้นั้นนะ ผมไม่เคยเห็นตัวตัวจริง
เลย ขอดูตัวจริงหนเดียวเท่านั้นแหละ แล้วก็เขียนการ์ตูนรูปสุดท้ายสำหรับท่าน หลังจาก
เห็นตัวจริงแล้ว”

“แล้วยังงัย” ผมเร่งถาม

“ผมไม่กล้าไปที่ชอยสวนพลู กลัวท่านโกรธแล้วไล่ไอ้สามสีมากัดผม” อรุณตอบพลาง
หัวร่อลงลูกคอกกระเพื่อมและหวดที่ริมฝีปากกระดิกไปหลายเส้น

เงินน้อย ก็เส้นน้อย

เงินมาก ก็เส้นมาก

หลายคนตั้งข้อสังเกตการ์ตูนของอรุณว่าเต็มไปด้วยเส้น เพราะเอกลักษณ์อีกประการหนึ่งของอรุณคือเส้น

“ถ้าหากโลกนี้ไม่มีเส้น อรุณคงเขียนการ์ตูนไม่ได้” ใครบางคนกล่าวอย่างนั้น

“เกาเหลาก็ไม่มีเส้น เย็นตาไฟยังไม่ใส่เส้นได้ แล้วทำไมผมจะเขียนการ์ตูนอย่างเกาเหลาบ้างไม่ได้ บัดโซ่” อรุณตอบ

“ปกติคิดค่าเขียนยังไง” ผมถามอรุณ เพราะระยะหลังจากประชาชาติรายวันถูกสั่งปิดตาย อรุณเขียนการ์ตูนให้กับหนังสือหลายเล่มอยู่เหมือนกัน โดยเฉพาะออกแบบปกหนังสือฟ็อคเก็ตบุ๊ก

“เงินน้อยก็เส้นน้อย เงินมากก็เส้นมากหน่อย” อรุณตอบอย่างสนุกๆ ไปตามประสาคนมีอารมณ์ขัน

“ถ้าเอาอย่างเกาเหลาส่ะ” ผมแหงนเข้าไปอีก

“ก็มีแต่พระอาทิตย์ไล่เหมือนลูกชิ้น ก็ชอบเกาเหลาลูกชิ้นไม่ใช่หรือ”

อยู่คนเดียว

เขียนล้อไม่ออก

คนบางคนทำงานไม่ได้ ถ้าหากมีคนมาก แต่บางคนไม่ยั้งนั้น เพราะไม่สามารถคิดอะไรได้เลยถ้าหากมีคนน้อยๆ

อรุณ วัชระสวัสดิ์ เป็นอีกคนหนึ่งที่ย่างงานออกเป็นสองลักษณะคืองานการ์ตูนรายวัน และงานออกแบบปกหนังสือ

ถ้าหากเป็นการ์ตูนล้อแล้ว เขาไม่สามารถนั่งทำงานคนเดียวอยู่ที่บ้านได้ แต่ถ้าหากงานออกแบบปกแล้วเขาจะต้องใช้เวลาตอนกลางคืนอยู่คนเดียวอย่างสงบท่ามกลางไม้ดอกไม้ใบรอบบ้าน แล้วนั่งอยู่กึ่งกลางสระน้ำคร่ำที่ส่งกลิ่นฉวัดเฉวียน

เพราะบ้านเขาตั้งอยู่กึ่งกลางสระน้ำคร่ำ

ปกติแล้วอรุณจะต้องถึงที่ทำงานประชาชาติรายวัน ตอนเช้าราว 09.00 น. แล้วเขียนการ์ตูนไปคุยกับนักข่าวไป ล้อเล่นกับคนทำหน้าสตรีไป พร้อมทั้งสูบบุหรี่หรือแอลกอฮอล์แดง เพราะไม่มีเมนทอลไป

ความคิดของเขาจะโลดแล่นไปตามคว้นบุหรี่ และเสียงรับโทรศัพท์ของนักข่าว

ระยะเวลาการทำงานของเขาคือช่วงเช้าก่อนเที่ยงเท่านั้น เพราะหนังสือพิมพ์จะต้อง

ออกตอนบ่าย เขาจะต้องส่งรูปการ์ตูนพร้อมกับหน้าหนังสือพิมพ์ที่จะต้องส่งไปโรงพิมพ์
ความจริงเขาสามารถจะเขียนการ์ตูนได้ภายในเวลาจำกัด ไม่ว่าจะเป็นหนึ่งชั่วโมง
หรือครึ่งชั่วโมง หรือสิบห้านาที

“นาทีเดียวผมก็เขียนได้ ถ้าหากให้เวลาผมเท่านั้น” อรุณตอบ

“มันจะเป็นรูปหรือ” ผมถาม

“อ้าว ก็เป็นรูปลักษณะหนึ่งนาที่ซี เขียนนาทีเดียวแล้วจะเอาเส้นมาก ๆ อย่างเขียนหนึ่ง
ชั่วโมงได้ยังไง” อรุณตอบ

แต่สำหรับงานการ์ตูนเด็กที่อรุณทำให้กับสำนักพิมพ์ดวงกมลแล้วอยู่ในลักษณะการ
ทำงานอย่างประณีต เพราะบางเล่มเขาต้องใช้เวลาเป็นเดือนในการทำงาน

“บางเล่มผมต้องกว้านหนังสือลายไทยออกมาดูเลยละครับ บางทีก็ต้องไปค้นเอาตำรา
โบราณ งานการ์ตูนเด็กเป็นงานที่ผมรักมากชอบมากเป็นพิเศษ ถึงยังไงก็ต้องทำ ไม่มีใคร
พิมพ์ก็ทำเอง ผมรักเด็ก และรักงานศิลปะทางด้านนี้ด้วย เพราะฉะนั้นต้องทำงานคนเดียวอยู่
กับบ้านสงบ ๆ และต้องอารมณ์เย็น ๆ”

“แต่ถ้าเป็นการ์ตูนแล้วละก็ต้องอะอะตึงตังโครมครามมันถึงจะสนุกครับ” อรุณอธิบาย
ชีวิตครอบครัว-

“เมื่ยมผมเป็นครู สอนอยู่ที่เมืองนนท์ มีลูกสาวกะเขาคนเดียว ตอนนี้อายุสองขวบแล้ว
สวยเป็นบ้า ผมตั้งชื่อให้เองว่า น้ำแข็ง”

“ทำไมให้ลูกชื่อน้ำแข็งล่ะ” ผมถาม

“อ้าว มันเย็นดีนะครับ ผมชอบ ถ้ากินเหล้าแล้ว ไม่มีน้ำแข็ง แก้วให้ดังกกริก ๆ มันจะไป
อร่อยอะไร” อรุณ วัชระสวัสดิ์ ตอบประณีตทั้งทำอย่างนั้น

(คัดจากหนังสือ เมื่อคึกฤทธิ์หนึ่งเมือง รวมการ์ตูนจากประชาชาติรายวัน ช่วง ม.ร.ว.
คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี โดย อรุณ วัชระสวัสดิ์. สำนักพิมพ์ปิยะสาส์น พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2521)

ประวัติศาสตร์

การ์ตูนการเมืองของไทย

เนื้อหาสาระที่คัดจากข้อเขียนเก่า เมื่อ พ.ศ. 2521 เป็นความทรงจำปลีกย่อยของผมใน
ช่วงเวลาสั้น ๆ เท่านั้น ระหว่าง พ.ศ. 2515-2521(หลังจากนั้นไม่ได้จำ)

แต่เป็นช่วงเวลาสั้นๆที่มีประวัติศาสตร์สังคมและการเมืองของไทยอยู่ในตัวเอง แล้วมีพลังสร้างสรรค์อย่างสูง จึงส่งลายเส้นเป็นการ์ตูนของอรุณ วัชรสวัสดิ์ เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์การ์ตูนการเมืองของไทย

สุจิตต์ วงษ์เทศ
บ้านช่างหล่อ กรุงเทพมหานคร
24 สิงหาคม 2555